

Ungdomen och religionen

Den opinionsundersökning rörande ungdomens ställning till vissa religiösa frågor som publicerades i lördags lider av svagheter. Redan att sammanföra barn från elvaårsåldern till fullvuxet folk på 27 år är olämpligt. Differentieringen inom de skilda åldrarna är alltför litet utförd. Frågorna är inte heller alltigenom klara. Det finns emellertid ingen anledning att betvivla att resultaten i stort sett visar rätt. Och dessa resultat är av stort intresse, särskilt om man jämför dem med tidigare opinionsundersökningar omfattande hela folket.

Flera sådana undersökningar under senare år har i det väsentliga pekat i samma riktning. Omkring 80 procent har deklarerat sin tro på Gud. Denna gudstro synes hos många vara den enda religiösa föreställningen; om med kristen tro menas den lära som i statens reglementerat förkunnas i bekännelseskrifter, skolor och kyrkor, är det tydligt att en stor majoritet är främmande för, ja, sannolikt okunnig om dess innebörd. Sålunda har ungefär 50 procent sagt sig tro på ett liv efter detta. Blott minoriteter av växlande styrka tror på dogmerna om exempelvis kroppslig uppståndelse, Kristi gudom eller arvsynd. Ytterst obetydliga grupper går i kyrkan eller till nattvarden, medan nästan alla står kvar i statskyrkan och de flesta döper sina barn och anlitar kyrklig begravning. Intrycket av namnkristendom är dominerande; det ordinära är ett likgiltigt, med någon välvilja förenat godtagande av det bestående.

Från professionellt kristligt håll har påståtts att ungdomen har mera sinne för den religiösa förkunnelsen. Man hoppas naturligtvis, liksom alla propagandistiska riktningar, på de unga, på framtiden. Redan de berörda äldre opinionsundersökningarna tyder på att tendensen är den rakt motsatta. Över huvud tycks enligt dessa rapporter den mera aktiva religiositeten främst vara förankrad hos grupper som av olika skäl representerar vad

man kan kalla ett äldre utvecklingsstadium. Sålunda är den religiösa inriktningen vida mera markerad i jordbrukskommunerna än i storstäderna och industriområdena. Likaså är kvinnorna, vilkas sociala position i regel gör dem mera tillgängliga för traditionalism och allmän konservatism, i Sverige — liksom i andra länder där saken utretts — långt mera religiösa och dogmtroende än männen.

Den nu publicerade undersökningen bekräftar i alla hänseenden dessa tidigare resultat. Ungdomens procent av gudstro-

ende uppges till 54 procent, medan blott 42 procent tror på en människornas liv ingripande Gud, 28 procent tror på ett liv efter döden, 25 procent på att gudstroende kommer till himlen, 10 procent att det finns ett helvete för icke gudstroende. Skillnaden mellan de unga och de gamla är sålunda högst betydande. Delvis kan väl detta bero på att folk blir mer religiösa vid hög ålder; all sannolikhet talar väl dock för att religiositeten, i synnerhet den mera preciserade religiositet som kan nämnas kristendom, är i snabbt avtagande, att låt oss säga tjuguariga är ojämförligt mindre troende nu än för femtio år sedan. Undersökningen visar också att bland de unga den religiösa inställningen är starkare på landsbygden än i städerna, starkare bland flickorna än bland ynglingarna. De som svarat ja på de fyra förstnämnda frågorna, som alltså säger sig tro på en i deras liv ingripande Gud, på ett liv efter döden och på ett himmelrike för de troende, är 25 procent i de glest bebyggda områdena, 10 procent i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö; motsvarande siffror för flickor och ynglingar är 22 och 16 procent.

Dessa uppgifter, liksom de ur tidigare undersökningar hämtade, kan måhända verka förvånande. Praktiskt taget alla tillhör statskyrkan eller ett frireligiöst samfund, den kristna läran propageras oavbrutet av många tusen för detta ändamål anställda, skolorna är fortfarande redskap för den religiösa förkunnelsen, i den offentliga debatten (partierna och pressen) utgår man i regel, numera även inom socialdemokratien, från att denna lära är hållbar eller i varje fall rimlig. Att ändå avkristningen stadigt fortgår beror väl helt enkelt på att det i vår tid, med dess trots allt relativt spridda bildning, är så ytterligt svårt att tro på denna lära. Därmed vill vi inte säga något så orimligt som att upplysning, bildning, är oförenlig med tro på den kristna metafysiken. De som i

spänning och passion verkligen drivs att tro skall inte angripas, de skulle inte drabbas av några angrepp. Men dessa som enligt biskop Andraes terminologi äger religiöst anlag i ordets egentliga mening — de predestinerade — tycks vara mycket få.

De yrkeskristna — prästerna och predikanterna — söker ofta blunda för hur opinionen är beskaffad, men i själva verket har deras egen verksamhet blivit ett uttryck för det vaga, det halvhjärtade i den tro som ännu finns. De vacklar mellan önskan att göra kristendomen så urvattnad att den inte stöter någon — Linderholm är väl den siste som tagit upp den frågan på hårt allvar — och att stå fast vid en åskådning som innebär något mera bestämt, även om den blott samlar ett fåtal. Dilemmat framträder oavbrutet: den ene prästen är glad och tacksam över en allmän gudstro, så vag att den inte säger något, den andre dundrar fortfarande om dop, himmel och helvete.

Av större intresse än dessa svårigheter hos en tynande kyrka, en kyrka som utan statens hjälp skulle bli en sekt bland andra sekter, är den välvilja som den kristna läran möter i den offentliga debatten. Vi har blivit vana vid att personer som, för att citera Hjalmar Söderberg, inte "ens har så mycket religion i kroppen som kyrktuppen" börjar gala våldsamt inför all kyrko- och religionskritik. Den bakomliggande hållningen är ofta den att all debatt på detta område är fånig; det är konstigt att tro, men ännu konstigare att bråka om tron, det på en gång skeptiska och socialt korrekta är att buga för kyrkan liksom för kungen, Skansen och våra stora minnen. Härtill kommer önskan att värna moralen genom tro för massorna, tendensen att se kristendomen som ett bålverk mot kommunismen. Till stor del ligger dock förklaringen däri att den lilla aktivt kristna minoriteten är så lättsärad och så aggressiv. Det finns inte någon grupp som mera lättvindigt börjar tala om förföljelse, om intolerans och om undertryckning — prästen och predikanten behöver man ofta knappast skrapa på för att få fram martyren. Denna hållning, inte precis kristen i evangelisk mening, hör till den professionella religiositetens stora tillgångar i vårt offentliga liv.